

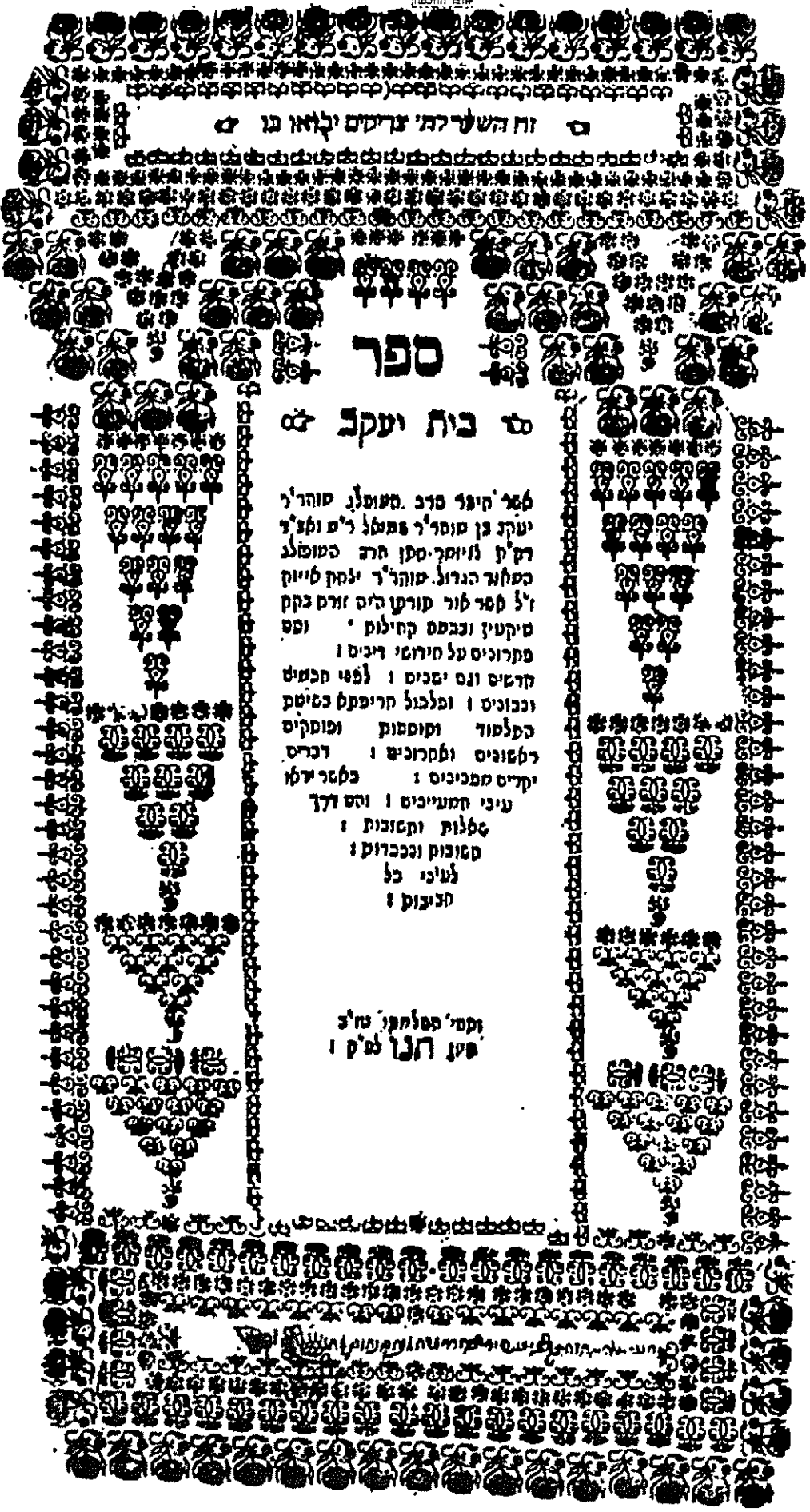

5

זמן השער רתי צדקים יקראו בו

ספר

בית יעקב

לשר היצר סרב. חסותלנ סוהר'ר
 יעקב בן סוסר'ר פטאל ר'ס וקנ'ר
 דק'ן לזיוטר-סתן חרב פוטולג
 בעלמד הגדול. סוהר'ר ילקח איווק
 ז'ל אסר אור קורטו הים זרם בקק
 סיקטין ובבסס קחילוק' וסס
 פתרכים על חירושי דינים |
 קרשים ונס ישכים | לפטי חכמים
 ובכונים | וכלכול קריפתל בטיטק
 בתלמוד וקוסמוק ופוסקים
 רלסונים ולקרונים | דברים
 יקרים חכמים | בלטר דלא
 עיני חמעייכים | והס ורן
 אלות וקסונות |
 קסובוק ובכרוק |
 לעיני כל
 חנינוק |

וקסי' הפלמקן ס'ר
 פטן רג'ל ל'ס |

כשלא כלו חרשיו וזו הולך מייקת קהילה אבל אש כלו חרשיו
 ועתה אמו כשהיא מעוברת או היא מייקת קהילה ומכילת
 ליורשיו מאביו כו' כרמטמט מדברי ה' ה' מסכת ע' והכ"ל
 דכשכלו חרשיו הוא כמו נעקרו גידוליו והא' דאמר בספ"כ דזה
 אבל עובר אינו כוחיל ומכיל כבר מבואר מדברי התוס' שם
 וז"ל וא"כ א"כ עובר כוחיל ומכיל וז"ל דה"ל וקתע בן יום
 אחר משום דהוא מילקט דפסיקא בו ע"כ א"כ נבא דה"ל
 בכלו חרשיו ס"פ מייקת כריש וז"ל דקדק רמ"ל כשפסקה
 כשהיא מעוברת דמשפט דמייקת כשהיא מעוברת ולא חייבה
 ומן לידה דהיינו שלא כלו חרשיו אבל כלו חרשיו. מכיל
 ליורשיו מאביו כפ"ט י' ועוד נראה שדקדק רמ"ל וכתב אש
 מקם כשהיא מעוברת דוקא מקם אבל בהרמ"ל לא כפ"ט
 שם בכדי לחלק בין מקה להרמ"ל כו' וגם דקדק וכתב שמקם
 כשהיא מעוברת ר"ל שלא מחמת לידה אבל מקה מחמת לידה
 איחיי מקה כריש ומכיל למעשים כגון אש גמרה כדברי
 תו"כ"ל ודמכ"ט פ"ט מה' כחלות כתב דקטן אפי' לא כלו
 חרשיו הולך וחי אחר אמו אפי' שעה אחת יורש ומכיל בו'
 עב"ל והרב המגיד פת' פסד דבריו ל"ע ושלא ידע ראיי צורה
 לדבריו וכתב' להלכות יבום כתב דהרמב"ם מיידי דוקא
 כשנמרו לו שעריו ונמרינו כו' וכו' כשמוסר פ"ר רמ"ל ס"ק
 ז' ע"ס ולעב"ד א"ל לפרש כן דברי הרמב"ם סה"ר כתב' לדעת
 ה' ס' ל"י ופי' א"ל כשלא ינא העובר לאויר העולם אלא דאין
 ירעינן שהאשה מקה קהילה כשבעקר הארז לנאט אע"ג דלא
 ינא כלל מכיל ליורשיו מאביו א"כ האך ידעינן שבגמרא
 שעריו ונפרכיו מכלל דאפי' לא נגמרו שעריו ונפרכיו מכיל
 בו' הי"כך א"ל לתרן כדברי הרב המגיד ולה"ל ז"ל דמולק
 על דברי התו"כ"ל שבכתב יוס"כ קמחה על פס"ט שכתב
 שם דברי ה' ודברי הרמב"ם ומשמה חוקן להדי וז"ל לנאט
 דברייהם בענין אחר מטעם שבכתב יוס"כ :

והנלעד

כביאוד דברי הרמב"ם דלול לשיטת תו'
 דכדס ה"ל דקרינו דס דאיידי דמת' אמו
 מחמת לידה דבין דקדק הולך לנאט או
 לא מייקת בו זע"כ דרך לפר כשלא כלו חרשיו דאש כלו חרשיו
 אפי' שלא מחמת לידה אלא מקה מחמת חולי אחר לא מייקת
 הולך קהילתו כמו שבחכתי מדברי ה' ז' וכו' וז"ל כתב
 הרמב"ם דקטן אפי' לא כלו חרשיו הולך וחי אחר אמו שעה
 אחת יורש ומכיל וזכ"ל אפי' לא כולד ולא ינא לאויר העולם
 אש הוא בענין שהאש מקה כריש כוחל ומכיל אף דלא כלו
 חרשיו לרעת פרמב"ם והאי דכתב הרמב"ם בשולח אע"ג
 דלא כלו חרשיו לאו דוקא כולד אלא כ"ה לא כולד כפי והאי
 דבקיט כולד משום דהרמב"ם לישנא דמקמי נקיש דקטן כן
 יוס אחר בז' ופירש התו"כ דה"ל עובר והאי דקיש כן יוס אחר
 משום דמילקט דמסיק נקיש כ"ה לשול בשמ"י ובמו שפי'
 התו"כ לישן התמנה כך יתפרש דברי הרמב"ם דמילקט דמסיקא
 נקיש וה"ל דברי הרמב"ם מבוארים וקטלקה עתה המגיד
 על הרמב"ם ולב' ז' אש הפילה עובר בן ח' מתחיל ולא כדברי
 חמת ע' שם כך נלע"ד הנעיר עקב ז"ל

שאלה

ככל הריני הכובר צנע' ופסיק' שפסוד
 מדברי אש וקייב בדברי שמש דהיינו
 לנאט ידי שמש היכא שאינו חולה לנאט יד שמש ומשלא
 להקיר מפני שטעם שפסוד שסיב גדיני אש אש רשאי
 שמהל לקבל מקמו מאחר שטעם ופת' ל' שאינו רשאי לקבל
 אש קבלת אש לך לבחוריה אש לא :

תשובה

תחילת כבאר אש בשמשאל להשלים
 אש כדברי אש וזכ"ל חמת ז' אש
 שסיב בדברי אש וזכ"ל חמת ז' אש
 ידי שמש ולא כ' כבאר ביכא דאיש יודע אש חזק חייב בדברי
 אש דהיינו כנוקן לו פקס ומאז שחדן כן שסיב דברי
 אש י' וקול דאש אחר בפירוש שמשאל שמש אשיר שסיב
 כד"ל

אמאי מחללין את השבת דא' שמואל בעירובין דף ז' ומבואר
 סבין דרך ר"ס לקרוע האש וע"ז תירזו התו"כ ד"ל דמ' ממני
 פיקוח כשם מחללין עליו השבת אע"ג דמותר להורגו דהא
 גוסס כדאי ארס הורגו פטור דרוכ גוססין למיקה ומחללין
 את השבת בו ע"כ' וכיודקתבאר דנראה דעת הפוסקים דלא
 כדעת התו"כ"ל דאין מחללין את השבת הדקל' ד' ונרא' לתרן
 דוודאי כל' לדרך לקרן אש נאמר דאין מחללין שבת על
 הגוסס כמ"ס יוקאש פ"ט מה"ל דכתבאר בגמ' ומפוסקים כ"ל
 ס' של"ט דאפי' מוחו מרוץ דוודאי לא חי אפי' מחללין את
 השבת וכי גרע גוסס דמיעוטא חייב ע"כ' והתם וודאי לא חי
 וע"כ ז"ל דמוחו מרוץ פטור טעמא שמש דהושטין לחיי
 שעה כמ"ס השור שם אבל בגוסס איכא לפעמים ריעותא אש
 טשו לו רפואה ע"י חיי שעה שמעבדים יזיקת הנפש סחרי
 מותר למבוע מן הגוסס דבר המעבד יזיקת הנפש ואע"ג
 שאסור לקרב מיתקו כמבואר ב"ר ס' של"ט ס"א וז"ל אש
 יעשה לו רפואה ויז' ריעותא לעבד יזיקת הנפש שלא ימות
 מהר' הילכך אין מחללין את השבת וז"ל דמוחו מרוץ משום
 דיש לחוש לחיי שעה אבל גבי גוסס אינו כן לעבד יזיקת
 הנפש ולכ' מקורן כמי קושיית התו"כ דוודאי גבי עובר אע"ס
 שמוטר להורג מחללין את השבת משום פיקוח כשם אבל גבי
 גוסס לא שייך פיקוח כשם דאינו כן לעבד יזיקת הנפש
 זאפטר לפרש דברי התו"כ דאש יש רופא מומחה וסובר שאפטר
 לעשות לרפואה שחי' ע"י ויבריא ע"י מחללין את השבת
 אבל לעשות לרפואה עובר חיי שעה אין מחללין ואפי' בחול
 אסור לעבד יזיקת הנפש כמ"ס ועוד יש להלק ביון דהתוס'
 קלי חיתיר' דחילי שבת משום דמותר להורגו כמ"ס א"ב ל"ד
 גוסס לעובר דעובר איכ' מו' קל' להורגו משום דהוי כרוף
 כמ"ס הטור ח"מ ס' ית' הווא מטעמ' משום דאין דוחי כפיש
 מפני כשם אבל גוסס אע"ג דההורגו כטור מ"מ טעם ליסוד
 כמ"ס ב"ר ס' של"ט דאין שומטין הכר מקהתיו שלא יקרב
 מיתקו והילכך אין מחללין עליו השבת י' גם לפי מה שכתב
 רמ"ל בהלכו' שבת ס' ט"ז דהא דיושב על המספר דמביאין
 סבין דרך ר"ה וקורעין בטכה בו דמה שאין כוהנין עבדי כן
 משום דאין בקיטין במיתת הארס בקרוב כ"כ שאפטר לול
 לחיות בו א"כ בגוסס לפי מה שמדמין הקוסם ת לעובר כמי
 בודאי אין רופא בקי כ"כ שיעשה רפ' אלה לגוסס שאכל
 לחיות הילכך אין מחללין את השבת ואי משום שבקי לעשות
 רפואה לחיי שעה כבר פירש ראשון לעבד יזיקת הנפש וזה
 ברור :

וראיתי

דבריו האחרונים צ"ה מ' של"ט אהא דכתב
 שם ס"ה היושבת על המספר דבעקר הולך לנאט אבל אש
 לא בעקר הולך לחיי חייק כרישא בו ע"כ' והנה אף שפוסק'
 כתבו כן בנדום מ"מ כלע"ד דהתו"כ הולך מייכחו נקיש לנאט
 דנח' דעיריכו' אבל באמת ס"ה אש כלו חרשיו אף שלא ישבת
 על המספר אש היא חולה וגיטס לחות אפטר דאיהי מייקת
 כרישא ומזינין את הוולד אע"ג דלא ישבה על המספר ולא
 בעקר הולך לנאט וראי' מדברי התו"כ דף ד' קבר רב יוסף
 לפימ' אלוודי כו' כשכתב משום איכא ס' ל' אפי' בו' והקשו
 תו' לר' יוסף דפ' דשרי ולאכיו דמסני דליכא איכא האין
 שריכו משום איכא מילקט דאית ביה אימורא דאורייתא
 דאפטרין כושיט יד למעי בהמה ודלדל עובר שבע' הייב
 משום עיקר דבר מגידולו וז"ל דהכא ביושבת על המספר
 מכבר בעקר לנאט א"כ בגון שכלו חרשיו דפסקו גידוליו ע"ס'
 פרי דבכלו חרשיו דומה ליושבת על המספר ובעקר הולך
 לנאט וסאי דאמר שמואל היושבת על המספר משום דאש
 לאשעטיק דמקה עתה לידה דקורעין בעבס אבל לענין
 עובר כוחל ומכיל משבלו חרשיו הוי כמו בעקר לנאט' ולכ' ז'
 סא דכתב הטור ורמ"א בה"ה בח"מ סימן רע"ו ס"ה וז"ל
 ודוקא שכולד הקטן אבל לעובר אינו יורש את אמו אש מקם
 כשהיא מעוברת לקהיל יורשיו מאביו וכו' ע"כ' כלע"ד דאיידי

ספר

שאלות ותשובות שבות יעקב

אגודת חב"ד מאחד מנאומי זמנינו הרב

הגדול המפורסם כ"ג מוהר"ר יעקב כה"ק בן הרב
פיטס בוקר ריוסף כה"ק חתן הנאון המפורסם מוהר"ר
וואלף כה"ק ר"ד דוד-בת פייש וכו"ר יצחק טבעו בעולם
בכפרו ארבעה ה"ה כפר חתום יעקב וחיות השמים
ד"ר יעקב וכולת לחניה וכתב לאב"ד ור"י כה"ק
רש"א וגם וכו"ר פרוסא לאב"ד ור"י כה"ק חתום חתום
פ"ס קבלת האלו"ה הקטנים כ"ו דחידקה וא"ת חתום
כה"ק טראניע"ל וחולא שכ"ל מו"ס כה"ק
שיכ"ס כה"ק הכל :

גרפוס פה קק הוה"ל

לפרט הוא יחד לנו אמת נאמן יעקב אשר אהב סלה :

שנת תשס"ג ארבעה חתום החסיד האדיר
והמהולל פרידריך יו"ס

ע"י המדפיס האלוף כה"ר משה בר אברהם זצ"ל

הדפסה לוביט באמסטר וזקנו סדרה יפה למהדורה
עו בארבעה עשר עותקים יא ילית הספר
העולה דמיון יעקב וכו"ר חתום חתום

10

ומכאן נראה ש"מ"ל"ד י"ג : ומפורש שצ"כ וסופיקים
 דספרי שכתבו מינים אין חילוק מפני הדליקה מחמת דם'ת
 שכתבו אחרים וחילוק מפני הדליקה : וכלזה נכת'ת חכמי
 בתורה שכל פה אשדלדלפי כתובות מינים חילוק חכמי
 הדליקה טוה דכלל'ת תורה שכל פה לא יתקבל כתוב דין
 מאוס עת לעשות לה' הפח תורתך של עליו קדושה קצת
 וחילוק איתן חכמי הדליקה ח"כ נגד כתיבי מינים ג"כ חכמי
 האי טעמא דעת לעשות לה' הברו תורתך כן הוא דבכתב
 שיכולין אבו לקרו כוונתו לרצון דתוק כפרת כ"ך דכתי'
 וכתבה סופרים כתיבה לשמה מא"כ בתורה שכל פה שיש
 אינם מאמיני כלל בו וכל פי הרוב כותבין רח לשאל ללמוד
 בו ולפנימי ללמוד בו הם עמם חילוק איתן מפני הדליקה
 יכ"ש ספרים הגדלים אע"ג דפסוק כתיבה מפליא היא
 לענין קדושת ספרים בהסכמות האחרונ' כמ"ש המצות
 בנימין ב"י ל"ט והט"ו ז"ל ד"ס רע"א חכ"מ שהספרים
 נדפסין למיור לשאל אפשר דום התוס' פ' כל כתבי
 דכתבו לגבי"ם ת"אפי' כתבו למיור לשאל אין חילוק היינו
 משום דכתיב וכתבם וגם אפשר לגור שא"כ יתוב שאל לשם
 ישראל חט"כ נדפסו שדפס למיור לכל הנא לקח ליבא
 למיור וב"ש שאר ספרים : ונבלי נבדלים פ' כל כתבי כתב
 וז"ל ש לשאל על ספרים שכלו שכתובים בלאונם אפי' טעוין
 גניזה אפי' נחול ואפי' למוס לאזכרותיהו שאל לשבע דהם
 לשקר ושלא למחוק אורח ושבו להחייב עכ"ל ודוק שכתבו'
 בלאונם מתקם ומעמם דלא הו' עת לעשות לה' הברו
 תורתך וכמ"ס ח"א כפ"י אל"ד ח"א ק"י ז"ע וכן כלל מנחת
 מתעשרת רמ"א ב"ט יוד עבוד המדפיסין אדפיסו ספר
 הפיימוני אפי' לא היה חשינו נבול של הנאון הנאון מהר"מ פרו
 היה חט"כ להם לזכות שהרבינו תורה בשאל ולולי זאת היה
 כבר בכתבו התורה ישראל וכדאית' גם במקו המוסר
 יע"ש לכן כל"ל דיש להם כל דין קדושת ספרים כאלו נדפסו
 ע"י ישראל וללא כדממע בתשובה הל' קטנות ב"י ט"ו שיש
 לתשוב אפי' ללמוד בהם ע"ש שכתבו הרב בהנה"ג כ' מקפיד
 עליו קצת וכל פשוט ה"ק יעקב :

שאלה טו

אחד תפרכים ותניי אורח אחד
 מקדושי ומידעיו רוצה להבי' בלוי
 יחדי בנולה ולהפכיר להם אחד וסבר התם קצת נדעעת
 ואין תקנה ורפואה למכתם אם לא שפרנס בעמנו יבא לבק
 יוכיח על פניו אולי יתבייש חכמו לעשות כאות ולדבר הדבר
 לעשות בו הידות ולא בעלתיים כדי שלא יהא כדושק על מה
 שעבר ואל הקצין להמורה'איתו מתר לשלשבת ללך חוק
 לתחום שבת והתיר לו המורה הוא כדי להגיל האיש שלא
 יהיה מוכר תפרכים והגלה מאיה למידי פנולה אינו
 תורה או לא ע'

תשובה

הנה לא ידעתי על מה מתך המורה שהוכר
 להקל באיסור שבת החמור אי משום הגלה
 מזוה לשידי הולה ח"כ לפנים ומכוח' כפיה כותית בש"ס
 ובעור ובכ"כ ח"א ב"י ש"ט דכל פקו'ת כפס מתללין שבת
 אפי' שכיב עסקי ממון אין מתללין שבת ולפי' לזון בשולשמשע
 אין כאן משך רח הפסד ממון ומיידים ראשו להקל : ואפי'
 דעת המורה היה להקל כדי להגיל האיש שלא יהיה מוכר
 ואומרים לשלם חטא כדי שובה ענין : הנה זה מתלוקת
 ימנה בין גדולי ראשונים והובא בכ"כ בח"א ב"י ט"ו שיש
 תשובת הראשון אדעתו כוונה שאין דוחק שבת על הכלב
 מעבירות ואפי' אימורא וטא לא שריין כדי להגיל סביד
 מאימורא רבה כדמכות פ"ק דשבת ע"ש באורך אלא שהכ"י
 הכריע מחכ דברי התוספת פ"ק דשבת דהיא שאל שיש
 חתירין למעבד אימורא וטא כי היכי דלא
 למעבד אימורא רבה מש"כ אפי' ראשון ראשון לא אפי' ע

תדו' המופת הר"א רש"ק דכתובת נהנה נש"א
 ס"י ק"י ו' ומה שהנהנו השיגח לכנסו בשיהיינו חסום
 איתך בכל שבו אין לכו כתי' דייס קבועים ומי שיש לו עבד
 מבנין גלגל ומקדו טענותיו געתיים וזה יוכל לעשות אפי'
 בשבת עכ"ל וכן משמעות הר"ן ואף שה"ג פ' זה הבורר
 מולך כמר השי' עליו חכ"ג כמ"ס ב"י בהנהגותיו לטורא ת
 ח' ובדרון סוף לית תאן דקולך לכן כל פשוט הדיהר פשוט
 הוא לקבל עדותו ואל יתעלבו נדב כמו שאר להעמל בעקוש
 כפי ומתי טעמי שכתבי הורית' ג' ב' באחד שהיה רוצה
 לנכוח ולענו את אשיו ולתבאו ביו בשבת אף שלא בעל מחמי
 ח"ס הכ"י בח"א ב"י ר"ג וז' שאלה לרב שריח ג' און מי
 שעבר ענינה בשבת מ' קבול ולא כושר אלא בשבת ומת ייראן
 שלא יכרח למחוי שבת וכתיבו לבית הבורר או ילקהו בשב
 והשיב אין חילוק ואין מחילוק לבית הבורר ב"י ט"ו ש נשבת
 דהני מי' דיש אינו ואין דנין ב"י ט' ושבת ואפי' נדח אין
 עלינו כלום עכ"ל : והובא ג"כ בש"ע פ"י ש"ט כע"ד להפק
 תלכה ח"ה כיון שבה כתבתי למאוס עונות מותר להון
 שבת היכי דהו' כשעת הבכיה וזו ג' כשעת הבכיה דמיא :
 מלכד שטיקד השונה זו דרכ שריח לא בריר כל כך דאף שאין
 עונשין שום עונש נשכ' וי"ט מדאוריית' וכמ"ס הרמ"ב פ"ד
 ח"ה שבת ע"ג ושבת אמונה שחולק ב"י ד' : ח"ה הא
 מליטה הדין נקדא פ' ששן כך ויקרינו אותו המולאים אותו
 מקושע עינים ומיניו אותו במשמר ודדסיין במשמר דכנהדרין
 דק ח"ה המולאים אותו מקושע שהתרו בו ועדיין הוא מקושע
 משום שפוט דקרא שהגיה אותו מיד במשמר אף כי היה השבת
 כיון שעכ"כ אין עונשין אותו רח למבאו ולעבאו אחר השבת
 ומה שכתב דהו' ליכא ואין דנין ב"י ט' ושבת הא עיקר דיש
 דאכור בשבת וי"ט הוא רח גוירת סמיים שא"כ יתוב פסק דין
 זה אפשר לא טייק בחכמה בעלמא עד שיא' דין אחר שבת
 וכן ראיתי שארין מחומי המסורס מהר"ר דוד אפנהיים
 בתשובה בספרו כאל דוד יע"ד : אך מי' מילא לנו לחלוק על
 דברי הנאון בלי ראיה ברורה ואין משיבין את הארי וכו' אף
 במקום נודך כי האי ודאי אף הנאון מודו כלל ב"י ק' יעקב :

שאלה טו

כשעסקנו על הש"ס וסאל ספרים
 הגדפסין על ידי אחרים איס

להגילן מפני הדליקה הנל

תשובה

גרמייני בניטין דק ח"ה ספר תורה שכתבו אין
 שרף כתבו אחרים יגו כחלל ביד אחרים אחר
 ליה ינו ואחרי ליה קורין בו ופקדי וא"ל קורין בו דשק
 פשיקה הוא שח' ישראל כתבו ואם תמלא למוד הוא כתבו
 שח' למיור לשאל כתבו ע"כ משמע ומפור' להדיח מפנה'
 דאם כתבו למיור לשאל הוא קדוש כתב וכתב'ת וקורין בו
 והתוב' כתבו כל' ח"ל על פתי' שפי' דמא' למיור לשאל
 כתבו ואין כראה דרכ כחמן קאח' כתבו ככרי יגו היינו אפי'
 כתבו למיור לשאל דלקחן מפרש מאוס כל שאינו בקשריה
 אינו בכתיבה עכ"ל : והב"י ב"י ד' בס"י רפ"א כתב ח"ל ולי
 כרא' לז' דנרי דפי' אפי' לפרש בענין שום הוא יפה' עכ"ל
 ודברי הכ"י אינם מוכרים לי דהלא אי אפשר לפרש כלל דעת
 רש"י דבור זה שלא בהכנת התוס' שם דכיון דחתי' מטעם
 כפיאק ו' ע' וס כל האחרים לא הרגו בוה א"ת הסבות
 רוב הראשונים ואחרונים כדעת התוס' וזאת כמ"ס רש"י פ'
 כל כתבי דכל כתבי הקודש מחילוק מפני הדליקה ואותן שלא
 כתבו לכתוב אין מחילוק ואפי' נכמה בעי' דה"ל כרכ הובא
 דאחר הכי וכו' הראש' ונה דעת הטור בח"א ב"י ש"ט שבת
 ועניניו נכונה ובתם טרת הכ"י שם בזה ע"ש הפוסקים
 דהאידיך כל השמ"י של תורה שבעל פה אפי' ספרי דאגדתא
 לפי שהמיר לכתוב בו מינו המוס' עת לעשת לה' קשרו
 תורתך ניתנו לקרות בהם קורין ומחילוק מפני הדליקה

הלכות שבת סימן שכת

ג שם במשנה ד שם
בגמרא כריתא פ"ה וכן
ספק רמב"ם בפרק ב
ה שם בגמרא כריתא
ובי"א אומרים וכן ספק
רמב"ם בפרק ב

במקומו חשבינן ליה (ו) *כמחצה על מחצה; אבל (ז) אם (ח) נעקרו כולם ובשעת עקירתן פירש אחד מהם לחצר אחרת ונפל עליו, אין מפקחין עליו, שכיון שנעקר *קביעות הראשון ממקומו אמרינן כל דפריש מרובא פריש: ג ימי שנפלה עליו מפולת, [*] (ח) ספק חי ספק מת, ספק (ט) הוא שם ספק אינו שם, אפילו אם תמצא לומר שהוא שם, ספק עכו"ם ספק ישראל, (ג) מפקחין עליו, אף-על-פי שיש בו כמה ספיקות: **א**ד אפילו מצאוהו מרוצץ השאינו יכול לחיות *אלא לפי שעה, מפקחין ובודקים עד חטמו, אם לא הרגישו בחטמו חיות (י) אז

שערי תשובה

באר היטב

[*] ספק חי כו'. ועיין בשו"ת קול"ב ליו סימן ב, בפרי או סם ידוע שהוא מרפא אלא שיש לספק אם הוא זה או אחר, העלה דגם בספק כזה מחללין שבת משום סנה. ועיין באשל-אברהם מתשובת גור"י מ"ש בזה:

בבת אחת הא נמי קביעי, אריה, מ"א: (ג) מפקחין. הבא כמחתרת בענין

ביאור הלכה

אושעיא, ממילא נדחה גם מימרא זו דרבא ומשמע דלא סבירא להו כן, ואם כי בוודאי קיימא לן כיתר הפוסקים דצורר אסור, כסתומת השולחן ערוך וכמו שכתבו התוספות דהוי פסיק רישא, על-כ"ל-פנים אין לנו להחמיר היכי דלא הוי פסיק רישא, כמו בפתיחה, דגם התוספות יודו כזה, ובפרט שבחידושי הרמב"ן וכן בחידושי הר"ן כתבו גם לגבי צרור גופא דלא הוי פסיק רישא, ועל-כן אין נראה להם כפירוש התוספות ופירשו כפירוש ר"ח, וכל-שכן בפתיחה והוא דבר רך נראה דלא הוי פסיק רישא לכולי עלמא. ועל-פי הדחק נוכל ליישב כמו שכתבתי במשנה ברורה, דמפני שהוא מכניס ומוציא כמה פעמים אפשר דחשבו זה ליפסיק רישא להשרת נימין, ועדין צריך עיון:

* כמחצה. וראיתי בחידושי הריטב"א לכתובות ט"ו שכתב דלא אמרינן הכי רק היכי דזה שפירש היה דעתו לחזור לחבורה, אבל אם לא היה דעתו לחזור אמרינן ביה כל דפריש מרובא פריש, ולא ראיתי זה בשאר פוסקים: * קביעות הראשון. הנה המחבר סתם כזה כהר"ף [וכפי מה שפירושוהו הר"ן והרב המגיד] והרמב"ם והרא"ש, ושיטת רש"י בזה הוא, דכל זה היינו דוקא אם אותן האנשים לא הלכו כולם לאותו חצר השני, אבל אם הלכו דרך חצר השני [אף-על-פי שלא נתחברו ביחד דליהו דומה כקביעי אלא הלך כל אחד לדרכו, ריטב"א בביאור דברי רש"י] ונפל מפולת על אחד מהן מפקחין, דמשום חומרא דנפשות דיינינן להו כקביעי, ותוספות שם כיומא מחזיקין גס-כן כשיטת רש"י, אלא דהוסיפו בזה דאפילו עברו דרך החצר בזה אחר זה, ובאותו שנפל המפולת כבר עברו רובם או תשעה ולא נשאר אלא אחד, נמי מפקחין, דכיון דפעם אחת היו באותו חצר דיינינן להו כקביעי ממש, דאפילו לא נשאר אלא אחד לא בטל הקביעות. ועיין בספר תוספת"ים הכפורים למהר"ם ב"ח ח"ב ובחכמת-אדם שכתבו שאפשר דגם הרמב"ם וסיעתו לא פליגי על כל זה: **א**ל אלא לפי שעה. ואף-על-פי גב דלא שייך הכא הטעם 'חלל שבת אחת כרי שישמור שבתות הרבה, משום דלאו דוקא שבת, הוא הדין שאר מצוות, כמו שכתב המאירי כיומא חה לשתנו: ואף-על-פי שנתברר שאי אפשר לו לחיות אפילו שעה אחת, שבאותה שעה ישוב בלבו ויתודה, עד כאן לשונו. אמנם

לגופה, אבל זה הוי דאורייתא, מ"א, ע"ש. ועמ"ש עליו היד-אהרן: (ב) נעקרו. ותינוק שנמצא בעיר שרובה עובדי כוכבים אין מחללין עליו שבת, כיון דבכל יום פורשים כולם ממקום קביעותם אולינן אחר הרוב, עיין בא"ע סימן ד סל"ז: והאי נעקרו ר"ל כולם בזה אחר זה, דאי

משנה ברורה

כשום ענין לידי מיתת ישראל: (ו) כמחצה. וספק נפשות להקל. ועיין באבן-העזר סימן ד סעיף לד, דתינוק שנמצא בעיר שרובה עובדי-גילולים אין מחללין עליו את השבת, כיון דבכל יום פורשים כולם ממקום קביעותם אולינן אחר הרוב. ורמ"א בהג"ה פליג שם וסבירא ליה ~~מפקחין~~ עליו את הגל, דבני העיר חשיבי כקביעי ודמיא לדינא דהכא, ודעת הגר"א שם לפסוק כהרמ"א, עיין שם. ואם נמצא בדרך ורוב העוברים עובדי-גילולים, לכולי עלמא אזלינן בתר רובא [פמ"ג]: (ז) אם נעקרו כולם. פירוש, (ו) שנעקרו להתפורר כל אחד לדרכו ובטלה קביעותם, אבל אם יצאו תכופים יחד זה אחר זה, כיון דעדיין הם בחבורה אחת נקרא קבוע ודינו כדמעיקרא: ג (ח) ספק חי. הלשון מגומגם, דהוי ליה לחשוב בתחלה 'ספק ישנו' ואחר-כך 'ספק חי', וכן איתא במשנה: (ט) הוא שם. ומיירי שהיה שם בעת המפולת ואינו ידוע אם הספיק לצאת מתוך ההפיכה. ונראה דהוא הדין אפילו לא ראינו אותו מתחלה להריא, רק בבית זה מצויין בני-אדם בעת הזאת, נמי מחללין ומפקחין את הגל. הבא במחתרת בענין שמתר להרגו ובעת חתירתו נפל עליו גל, אין מפקחין אותו, דגברא קטילא הוא (פוסקים בשם הגמרא). ישראל בעל עבירות לתיאבון, כל זמן שאין כופר בתורה (ס) נראה דמחללין עליו שבת כדי להצילו, (ט) אבל אם הוא להכעיס אסור להצילו אף בחול, וכל-שכן דאסור לחלל עליו שבת בפיקוח הגל או בשאר רפואה, והוא הדין לכל הני דאיתא ביורה-דעה סימן קנח סעיף א וב, עיין שם: ד' (י) אז ודאי מת. דכתיב "כל אשר נשמת רוח חיים באפיו", משמע

באמת נראה דכל זה הוא לטעמא בעלמא, אבל לדינא לא תלוי כלל במצוות, דאין הטעם דרחינן מצוה אחת כשביל הרבה מצוות, אלא רחינן כל המצוות בשביל חיים של ישראל, וכדיליף לה שמואל מ"חיי בהם", כדכתב הרמב"ם פרק ב מהלכות שבת, שאין משפטי התורה נקמה בעולם אלא רחמים וחסד ושלום בעולם, וכמרכיבן לכל הני תנאי דילפי לה ממוצח וממילה וממחנת מוכרח דאחיים של אדם קפיד רחמנא (בר מההיא דחלל שבת אחת וכו'), וכן מוכרח לשמואל דאמר גבי תינוק מושלך ברוב אינס-יהודים מפקחין, אף-על-פי דעל-פי דין יהיה אינו-יהודי גמור ולא יקיים שום מצוה, אף-על-פי-כן כיון דבפיקוח נפש אין הולכין אחר הרוב חיישינן שמא מישראל הוא. ולפי זה ברור דאפילו קטן מרוצץ נמי מחללין, אף-על-פי דלא ישמור שבתות גם לא יתודה ולא יבוא לכלל גדול, אף-על-פי-כן מחללין, וכמ"כ הוה הדין חוש ושוטה, אף-על-גב דאינן בני מצוות מכל מקום מחללין עליהם, דהא רלא מקיימי מצוה הוא משום אונסיהו, ולא נפיק מכלל זה אלא ישראל מומר להכעיס דעובר במיד, אבל חרש ושוטה התורה פטרינאו מחמת אונסיהו. ומלבד זה, גבי חרש ושוטה פשיטא רמחללין עליהם שבת, דהא אפילו נהרגין עליהם, דגם הם בכלל "איש כי יכה כל נפש", כל דהוא נפש, כמו קטן, וגם הם בכלל "לא תעמוד על דם רעך" כשאר ישראל, ובפירוש אמרה תורה "לא תקלל חרש", ומלקין עליהן (אף-על-פי דישראל רשע מותר לקלל, שאני התם דכתיב "ונשיא בעמך" כעושה מעשה עמך), ומלקות נמי ממיני מיתה הם, כמבואר בסנהדרין דף י. ולא ידעתי מה היה לו לבעל הלכות קטנות שנסחפק בזה אם מחללין ואם הורגין עליו, דבריו תמוהים מאד, עיין שם היטב. ודע עוד, דהוא הדין גוסס נמי מחללין עליו בפיקוח הגל, או אם רופא אומר שסממנים אלו יועילו לו להאריך רגעי חייו, דהא מרוצץ נמי גוסס הוא, וגרע מגוסס דליכא בזה אפילו מיעוטי דמיעוטי, אף-על-פי-כן משום חיי שעה מחללין עליו, וכמ"כ גוסס, וכן כתב האיסור והיתר בשם סמ"ג וסמ"ק

שער הציין

(1) מגן-אברהם בשם איסור והיתר, וכפי מה שביארו בבית-אדם שער הקבוע סימן מ, עיין שם: (2) עיין ביורה-דעה בסימן רנא בביאור הגר"א ובפתח-תשובה שם בשם הבכור-ישור: (3) שם ביורה-דעה:

ו שם
ז עירובין
ח רמב"ם בפ"ק ב
ט כתבי שו"ת וז"ל ר"ר
ישראל סימן קנ"ג י"ט
י"ח ע"ב
י"ט ע"ב
כ שם בסוד וי"ח
ל עירובין
כ"ה
בב"מ

ודאי מת, לא שגא פגעו בראשו תחלה (יא) לא שגא פגעו ברגליו תחלה: זה ימצא עליונים מתים לא יאמר כבר מתו תחתונים, אלא מפסק עליהם שגא עדיין הם חיים: ו יעובדי כוכבים שצרו על עיירות ישראל, אם באו (יב) על עסקי ממון אין מחללין עליהם את השבת, באו על עסקי נפשות, (יג) "ואפילו סתם, יוצאים עליהם בכלי-זיין ומחללין עליהם את השבת. ובעיר הסמוכה (יד) לספר, אפילו לא באו אלא על עסקי תבן וקש מחללין עליהם את השבת. הגה (טו) ואפילו לא באו עדיין אלא רוצים לבוא (א"י): ז ט"ש מי שאומר שבזמן הזה אפילו באו על עסקי ממון מחללין, (ז) (ש) שאם לא יניחנו ישראל לשלול ולבזו ממונו יתרגנו והוי עסקי נפשות (ומכל מקום (ז) הכל לפי הענין) (פסקי מהר"א סימן קנ"ו): ח 'הרואה ספינה שיש בה ישראל המטורפת בים, וכן נהר שוטף, י' (וכן) יחיד הנדרף (יח) מפני (ה) עובד כוכבים, מצוה על כל אדם לחלל עליהם שבת (יט) כדי (י) להצילם (ועיין לעיל סוף סימן שו, מי שרוצים לאונסו, אם מחללין עליו שבת): ט לכל היוצאים להציל (כ) חוזרים בכלי-זינם (כא) למקומם:

של דיני יולדת בשבת, ובו י"א סעיפים:

א יולדת היא כחולה שיש בו סכנה (ב) [*] (א) ומחללין עליה השבת לכל מה שצריכה, קוראין לה חכמה (ב) ממקום למקום, ומילדין (אותה). (ג) *ומדליקין לה

א שבת קצ"ח משנה

באר היטב

שערי תשובה

[*] ומחללין. ועיין תשובת בית-יעקב סימן נט בענין חילול שבת ביולדת או דיניחנו ליקח הממון ולא יחלל שבת; ואפשר כיון דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו חיישינן שגא יעמוד אי נגדם ויהרג ולכן מחללין, אבל באדם יחיד יניח ליקח ממונו ולא יחלל שבת, מ"א, עמ"ש סס"י רמ"ח: (ה) עכ"ל. לא דוקא מפני עכו"ם אלא ה"ה מפני ישראל, ד"אליהו סימן יא: (ו) להצילם. ומ"מ אם יש לו סכנה אין לו לסכן גופו מאחר שהוא חוץ לסכנה אף שראה במיתת חבירו, אריה: (ב) ומחללין. ולכן כשתגיע לחדש ט' תזמין הכל מע"ש שלא יחללו שבת, ס"ח סימן תתנה: (ג) ומדליקין. וכתבו החוספות דהכא א"צ מומחה כמו שצריך בחולה ביו"ב, דהכא יותר יכולת היולדת להסתכן ע"י פחד שתתפחד שגא אין עושין יפה מה שהיא צריכה ממה שישתכן החולה

משנה ברורה

ביאור הלכה

דהרוח-חיים תלוי באפיו: (יא) לא שגא פגעו ברגליו. רוצה לומר, דלא נימא דכיון שאין אנו מרגישינן חיות בלבו בוודאי מת, ולא יפקח הגל יותר, קא משמע לן דגם בזה צריך לבדוק עד חטמו: ו (יב) על עסקי ממון וכו'. דבשביל הפסד ממון לא הותר איסור שבת: (יג) ואפילו סתם. דספק נפשות להקל: (יד) לספר וכו'. עיר שמבדלת בין גבול ישראל דרים בה לגבול העוברי-גילולים, וחיישינן (י) שאם ילכדוה משם תהא הארץ נוחה ליכבש לפניהם: (טו) ואפילו לא באו וכו'. רוצה לומר, כשהקול יוצא שרוצים לבוא אף-על-פי שלא באו עדיין, מותר ללבוש כלי-זיין לשמור ולעשות קול בעיר כדי שלא יבואו, דאין מדקדקין בפיקוח נפש [לשון אר"י]. ודין זה ארישא נמי קאי [אחרונים]: ז (טז) שאם לא יניחנו וכו'. והני מילי (י"א) כשבאו על רבים, רבודאי יש לחוש שיעמוד אחד נגדם ולא ירצה ליתן להם ממונו ויהרגוהו, ולכן הוי כמו שבאו על עסקי נפשות, אבל כשבאו על יחיד, יניח ליקח ממונו ולא יחלל את השבת: (יז) הכל

וזה לשונו: מצאוהו חי אף-על-פי שנתרוצץ מוחו ואינו יכול לחיות כי אם מעט, מפקחין עליו ומוציאין אותו לחי שעה, כדאמר במסכת שמחות: המעצים עיניו של מת הרי הוא שופך דמים, עד כאן לשונו, וכן כתבו תוספות בנדה דף מו, אלא דהם באו מטעם דמיעוט גוססים לחיים ואין הולכין בפיקוח נפש אחר רוב. ולכאורה תמה, דהא אפילו בודאי מת, מכל מקום חיי שעה יש על-ידי פיקוח הגל, ובשביל חיי שעה מפקחין? ואפשר דהתוספות כללו בזה היכי דהרופא נותן לו סמנים ואומר שיתרפא לגמרי על-ידי זה, דמותו לסמוך עליו ולחלל שבת בבישולם וכדומה, דמיעוט גוססין לחיים וסומכין עליו בעניני פיקוח נפש, אבל אם היו אמרינן דאפילו מיעוט ליכא, אס"כ בבודאי משקר. ודע עוד, שראיתי בפרי"מגדים שכתב דמי שהיה חייב מיתת בית-דין (בימים הקדמונים) תפל עליו הגל דמפקחין עליו, דהלא אין מיתתן אותו כשבת וחיי שעה יש על-כל-פנים. ולעניות דעתי לא נהירא כלל, דהתורה חסה על חיי שעה היינו למי שחסה על חיים שלו, לאפקי בזה דגברא קטילא הוא מחמת רשעותו, ולא עדיף מרועי בהמה דקה דקיימא לן ביוורה-דעה קניית דאין מעלין אותו מן הבור: L

לפי הענין. היינו לפי מה שמשער כעסן ופחזותן. ודע, דהיום כשבאו מהאומות שחוץ לגבולינו לשלול שלל ולבזו בו, בוודאי מחוייבים אנו לצאת בכלי-זיין אפילו על עסקי ממון, וכדינא דמלכותא, וכן מבואר ברוקח ואגודה דהיכא דאיכא חשש שגא יכעסו יושבי הארץ עלינו מחללין, עיין שם¹⁾: ח (יח) מפני עכו"ם. והוא הדין (יט) מישראל (יג) כשהוא משער שיבוא לידי סכנה, דהא ניתן להצילו בנפשו, וכן כשאדם גורף מפני נחש או דוב גם-כן מצוה להצילו, ואפילו בעשיית כמה מלאכות בשבת [רמב"ם]: (יט) כדי להצילם. ומכל מקום אם יש סכנה להמציל אינו מחוייב, דחיי קודם לחיי חבירו (או"ה), ואפילו ספק סכנה נמי עדיף ספיקו ידידיה מודאי דחבירו, אולם צריך לשקול הדברים היטב אם יש בו ספק סכנה, ולא לדקדק ביותר, כאותה שאמרו: המדקדק עצמו בכך, בא לידי כך [פתחי תשובה חו"מ סימן תכ"ו]: ט (כ) חוזרים וכו'. כדי שלא להכשילם לעתיד לבוא, שלא ירצו להציל עוד: (כא) למקומם. עיין לקמן בסימן תז:

א (א) ומחללין. ולכן מן הראוי לאשה שהגיעה לחדש חשיעי, להזמין בכל ערב-שבת כל הדברים הנצרכים לה, דשמא יזדמן לידתה בשבת, ולא תצטרך לחלל שבת [ס"ח סימן תתנה]: (ב) ממקום למקום. ואפילו (ה) מחוץ לתחום:

שער הציון

(י) רש"י: (י"א) כן מצד המגן-אברהם וש"א: (י"ב) אחרונים: (י"ג) כן נראה לי, דאם לא-כן אמאי קאמר הגמרא 'מפני עכו"ם או מפני לסטים': (י"ד) רמב"ם: (ה) רש"י, ועיין במה שכתבנו לקמיה בשם הפרי"מגדים דאפילו חוץ לשלש פרסאות:

* וכבר נפסק בגמרא, דינא דמלכותא דינא.

בעזרת השם יתברך

ספר

תוספת שבת

עם מהדורא בתרא

חלק א'

על הלכות שבת מרישא עד גמירא

חיברו הגאון הגדול המפורסם
מו"ה רפאל מייזליש מהארחוב זצוק"ל
אב"ד פאריצק

נדפס בראשונה בשנת תקכ"ז ומהדורה שניי בשנת תקס"ו

ועכשיו בעזהש"ית יצא לאור מחדש
באותיות בהירות מאירות עינים ומתוקן מאלפי שגיאות שהיו
בפוסקים הקודמים ונלווה עליו בשולי היריעה שני הוספות

מראה מקומות לספרי
האחרונים המביאים דבריו,
ופסקיהם למעשה

משא ומתן בדבר הלכה
לפרש וליישב דבריו
במקומות שטעונין ביאור

ממני הצעיר באלפי ישראל

אשר אנשיל עקשטיין
נכד המחבר

מהדורא שלישית עם תיקונים
שנת תשנ"ט לפ"ק

ב. אין הולכים בפקוח נפש אחר הרוב אפילו היו ט' עכו"ם וישראל אחד בחצר (ב) ופירש א' מהם לחצר אחרת ונפל עליו שם מפולת מפקחין כיון שנשאר קביעות הראשון במקומו חשבינן ליה כמחצה על מחצה אבל אם (ג) נעקרו כלם ובשעת עקירתן פירש א' מהם לחצר אחרת ונפל עליו אין מפקחין עליו שכיון שנעקר קביעות הראשון ממקומו אמרינן כל דפריש מרובא פריש: ג. מי שנפלה עליו מפולת ספק ה"ד ספק מת (ה) ספק הוא שם ספק אינו שם ואפילו אם תמצא לומר שהוא שם ספק עכו"ם ספק ישראל מפקחין עליו אע"פ שיש בו כמה ספיקות:

7 ד. אפילו מצאודו מרצין (ו) שאינו יכול לחיות אלא לפי שעה מפקחים ובורקים (ז) עד חוטמו אם לא הרגישו בחוטמו חיות או ודאי מת לא שנא פגעו בראשו תחלה לא שנא פגעו בתגליו תחלה: L

תוספת שבת

התורה דאזלינן בתר רוב, אבל לענין פיקוח נפש ועגונה דלא אזלינן בתר רוב כמבואר שם וכאן, א"כ ה"ה נמי גבי גוסס לא אזלינן בתר רובא, והב"ש באהע"ז (ס"ק י"ח וס"ק צ"ד) טעה טעות גדול, (ג) שכתב שם דאם הוא גוסס ג"י אמרינן דודאי מת לענין עגונה, וראוי להסיר דבר זה מספרו להסיר המכשול, והא דלא מונעין להתאבל כמ"ש סי' של"ט בי"ד כדי שלא חנישא, היינו משום דקי"ל אם נשאת לא תצא בדברים שרובם למיתה, לא גזרו מלהתאבל רק שלא יספרו ולקונן שאין חיוב כ"כ, אבל לענין עגונה ופיקוח נפש לא (ד) אזלינן בתר רובא. ומי שבא במתחרת בענין שמוותר להורגו, אם נפל עליו גל אין מפקחין עליו, דגברא קטילא הוא, סנהדרין ורמב"ם: (ה) ספק הוא שם וכו'. כתב הע"ש, דהיינו שמא כבר לקחו אותו משם אבל אם ספק הוא אם מתחילה נפל עליו המפולת או לא אין מפקחין עכ"ל. וצ"ל דטעמו הוא משום דמוקמינן ליה (ה)

אחזקתיה, *ואין זה מוכרח דהא קי"ל השגה על ע"ש דרובא עדיף מחזקה, כדאיתא ר"פ

האשה בתרא וכיון דבפ"נ לא אזלינן בתר רוב, כ"ש דלא אזלינן בתר חזקה, ובאמת דגם הוא ז"ל מסיק דצ"ע לדינא ע"ש: (ו) שאינו יכול לחיות אלא לפי שעה. דחיישינן לחיי שעה, והא דקי"ל דאם אינו יכול לחיות אלא לפי שעה יכול להתרפאות מן העכו"ם, ולא חיישינן שמא ימית אותו, כתבו התוס' (בע"ז דף כ"ז. ד"ה לחיי) דהכא והתם עבדינן לטובתו דאמרינן אולי ירפא אותו: (ז) עד חוטמו. דעיקר

של"ד, אכן כבר כתבתי בסי' ש"ג סי"ח דאנן לא קי"ל הכי דגם לדידן [ב] כרמלית חמיר טפי מחשא"מ, ע"ש וברסי' שס"ד: (ב) ופירש אחד מהם וכו'. ודוקא בפ"נ הוא דאמרינן הכי אבל בעלמא קי"ל כל דפריש מרובא פריש כדאי' בי"ד סי' ק"י הה"מ. ועין באה"ע סי' ד' (סעי' ל"ד) דחינוק שנמצא בעיר שרובא עכו"ם אין מחללין עליו שבת, כיון דבכל יום הכל פורשין ממקום קביעותן אזלינן בתר רוב, ואמרינן כל דפריש וכו' הה"מ והב"י עכ"ל המג"א. תימה על המג"א י"א דס"ל דבני העיר לא חשובים

כניידי, והוי כאילו פירש א' ממקום קביעותן דאין הולכין אחר הרוב ע"ש ובספר בית שמואל. ויש לתמוה על המ"א שלא מסיק להביא (א) דבריו כאן, ובפ"נ קי"ל לקולא: (ג) נעקרו כולם. היינו בזה אח"ז, דאי בבת אחת היינו נמי קביעי: (ד) מי שנפלה עליו מפולת. ועל הגוסס מחללין שבת, אע"ג דרוב גוססין למיתה אין הולכין בפ"נ אחר הרוב, וגם חיישינן לחיי שעה (ג) גם בגוסס, וכ"כ בשו"ת שבות יעקב (סי' י"ג), ודלא כתשובת בית יעקב (סי' נ"ט), מיהו אם הוא גוסס כבר ג' יום אמרינן דודאי מת כבר כדאיתא בי"ד סי' של"ט (סעי' ב') ובאה"ע סי' י"ז (סעי' ה') בשם הרא"ש. [אחר כך ראיתי במרדכי פ"ג דמועד קטן שכתב הטעם שרוב גוססין למיתה, ושיעור ג' ימים היינו דהגסיסה נמשכת לפעמים עד ג' ימים, כמ"ש הפרישה, וא"כ דוקא גבי אבילות הוא דאזלינן בתר רוב כמו בכל

ביאורים

אסורה מדאורייתא, אלא נראה דכוונתו דכרמלית חמור טפי דלכמה דיעות יש לדידן רה"ר מן התורה, וכמוש"כ החו"ש נסי' ש"ג ס"ק ל"ז בשיטת המחבר, וע"ע צנה"ל נסי' שמה, ומשו"ה יש להחמיר בו, דיש אומרים דאסור מן התורה, וכ"פ הנגדי ישע, ובקני המנורה ס"ק א', אצל עי' במ"ב שהביא מהת"א דס"ל דמוטב להוציא מלכבוד.

והמאור ס"ל כר"א החסיד דלא כהתוס', ואם נאמר דהתו"ש ס"ל כוותיהו א"ש, [והגם דלעיל נסי' רע"ח העמיק דבני התוס', מ"מ מש"כ במוסגר כתבו זמן רב אחר הולאת החיבור].

[ב] אע"ג דכרמלית חמור מחלף שאינה מעורבת, מ"מ כיצוי חמור ממנו שהוא מלאכה שא"ל לגופה, ולכמה דיעות

ציונים

(א) העמיקו המחלף"ש, ועי' במ"ב ס"ק ו' מש"כ דהגר"א הכריע כהתוס' שם. (ב) כ"כ הנה"ל בד"ה לפי שעה, ועי"ש שהאריך. (ג) ובפ"ג נמשנ"ז ב' העמיק לדינא דאמר ג' ימים אין מפקחין, (והוא לא ראה מה שנדפס במוסגר) וע"ע כפי' נגדי ישע מש"כ בזה. (ד) ובפתיח חשונה שם ס"ק קל"א הביא הרבה פוסקים החולקים על הכ"ש. (ה) ובמפלה"ש מפרש כוונת העו"ש דכיון שמסופק, הכי יש כאן ספק ספיקא שהוא כרוז וחזקה ונליוף שניהם אין מפקחין, אצל עי' בפמ"ג נמשנ"ז דפשיטא ליה דגם צנה"ג מפקחין.

ספר

אליה רבה

הברו וגם יסדו הנמון הגדול המפורסם
 מהור"ר חליו ספירא ז"ל שהיה רב
 מתיכא ודרשן דק"ק פרחא * בן הנמון
 מהור"ר וואנץ שהיה חב"ד דמדינת
 פיהם בן הנמון הגדול המפורסם
 כדורו מהור"ר שמעון
 שהיה חב"ד דור"מ
 בק"ק פרחא :

בוולצבאך

בפית ובלטוס כהר"ר משלם זלמן
 בן המנוח המפורסם מהר"ר אהרן זניץ :

לפרט הקה אנכי שולח לכם את
 אליהו הנביא לפ"ק :

שיל"ח

ס פ ר

שערי חיים

שערים מחוברים מאמרות טהורות מחמינו רבותינו
ז"ל לדעת שכל איש או אשה מבית ישראל
מחויבים כפי אשר יש לאל ידם למחות בממרים את
פי ד', ואם לא מיחו מעלה עליהם הכתוב כאלו הם
המורדים והפושעים ויקחו ח"ו מיד ד' כוס הפורעניות:

שערים ערוכים לברר הדין עפ"י התורה לדעת משפט
איש המחלל שבת במזיד לפני שני עדים
שהוא עון סקילה, ואם יזיד לחלל שבת בפרהסיא הוא
מובדל ומופרש מעדת ד' וגרע מעובד כוכבים ומזלות:

שערים המספרים גודל-העון אם יכפור ישראל בתורה
שבכתב או תורה שבעל פה, וכופר במקצת
הוא ככופר הכל, ובכל זאת ד' נותן יד לפושעים ומקבל
שבים שגם כופר בעיקר יוכל לשוב אל ד' וירחמהו:

זכיתי ללקט ולסדר בזכות רבותי ואבותי ז"ל

אנכי

הק' חיים סופר אב"ד דק"ק מונקאטש יט"א:

צגנת תרצ"ט לפ"ק

שער הספר מדפוס הראשון

ש ע ר כ א

המחלל שבת בפרהסיא ועומד במרדו ונחלה ונפל למשכב והוא חולה שיש בו סכנה אסור לבר ישראל הן איש הן אשה לחלל שבת בעבורו לרפאו ולהחיותו חוץ אם מתחרט לשעבר ומקבל עליו שלא לעמוד במרדו עוד בלהבא.

אשכחן וודאי, ועיי רש"י משמע דגם שמואל מודה דעכ"פ אין מחללין שבת רק כדי שישמור שבתות הרבה וה"ה בכל עבירה מחללין כדי שישמור אח"כ אותה פעמים רבות ואפ"י שלא יחיה שבת אחר מחללין מפני חיי שעה כאשר ביאר הכפוח חמרים דישמור עכ"פ שאר מלות הרבה, וא"כ במחלל שבת בפרהסיא שהוא מומר לכל התורה כולה והוי כנכרי כמבואר בעור יו"ד א"כ פשיטא דאסור לחלל שבת עליו, דאין כאן לומר חלל אחת שבת כדי שישמור חבירך מלות הרבה דזבח רשעים תועבה ולא ירצה לפני ד', אבל מי שאינו מחלל שבת בפרהסיא עכ"פ הוא בר ישראל לשאר מלות ושייך כדי שישמור מלות הרבה: L

הפרי מגדים במשניות זהב סי' שכ"ח ס"ק ו' כ' וז"ל פשיטא לי מומר לחלל שבת בפרהסיא וע"ז או מומר להכעיס לד"א אין מחללין עליו את השבת עכ"ל:

ואמרתי לפרש דבריו לדעת מה זה שאסור לחלל עליו את השבת:

76 א) הרמב"ם פ"ב מה' שבת כ' ג' כ' וז"ל כשטושים דברים האלו (מה שבי שמדליקין הנו ושוחטין ואופין ומבשלין לחולה שיש בו סכנה) אין עושין אותן לא ע"י עכו"ם ולא ע"י קטנים ולא ע"י עבדים ולא ע"י נשים כדי שלא תהא שבת קלה בעיניהם, אלא ע"י גדולי ישראל וחכמיהם, ואסור להתמהמה בחילול שבת לחולה שיש בו סכנה שנאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימות בהם, הו לא למדת שאין משפטי התורה נקמה בעולם אלא רחמים וחסד ושלוש בעולם, ואלו האפיקורסים שאומרים שזה חילול שבת ואסור, עליהן הכתוב אומר: גם אני נחתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יתיו בהם עכ"ל. והוא מגמי יומא דף פ"ה מימרא דשמואל ורי שמעון בן מנסיא יליף מן ושמרו בני ישראל את השבת לטעיה את השבת לדורותם חלל עליו שבת אחת כדי שישמור הרבה, והאריך בגמי דשמואל עדיפא דאפ"י בעבור ספק מחללין שבת ולרי שמעון

7 ב) הרמב"ם פ"ב מה' שבת כ' י"ב א) כ' וז"ל אין מילדין את העכו"ם בשבת ואפ"י בשבט ואין חוששין לאיבה ואעפ"י שאין שם חילול עכ"ל, כ' בה"מ וז"ל מבואר בגמי בע"ז דף כ"ז העטם שיכולה להשמט ולומר שיש בזה חילול ולדידן דנערה שבת: מחללין עליהו שבתא לדידכו דלא מנטרי שבתא לא מחללי עכ"ל, ועי בחו' וריעב"א שם דהוי רק אשתמוטי דאין שם חילול שבת באמת דולד נעקר בשעה שיושבת על המשבר ובמקום איבה מותר אפ"י בהסם עיי"ש בריעב"א, משמע במקום שיש חילול שבת

דחפילין וליית ושבת גופא לא ישמור: L
 (ד) תוספתא פי חיי דשבת וז"ל וכן
 כי רבי ~~הענין~~ בן אלעזר אומר אפי
 קטן בן יומו חי מחללין עליו את השבת
 ואפילו דוד מלך ישראל מת אין מחללין
 עליו את השבת שכל זמן שאדם חי עוסק
 במלאכה לפיכך מחללין עליו את השבת
 מת בטל מן המלאכה לפיכך אין מחללין
 עליו את השבת עכ"ל:

(ה) החינוך בפי יתרו מלכה ל"ב וז"ל →
 ומה שלמדו ז"ל מן הכהוב כי דוחין
 הכל להלל נפשות וכי הזריז לחלל שבת
 בשביל הלל נפשות הרי זה משובח הטעם
 לפי ששבת עשיית המלאכה הוא האדם
 וקיום הכסבה הוא קיום הכל ומפני כן
 אמרו ז"ל שנאמן כל חולה לומר לריק אני
 שחלל שבת עלי עכ"ל: L

(ו) שם בפי ראה מלכה חס"א פי לא
 תאבה לו ולא תשמע אליו ולא תחמול
 ולא תכסה עליו כי וז"ל ומרוב אזכרות
 אלה על המסית יש לי להבין שמוחר וגם
 מאי עלינו לשנוא ג"כ אפילו הרשעים
 בשאר עבירות אחר ראותינו שהשחיתו
 והתעיצו מעשיהם עד שאין תקוה בהם
 לא ישמעו לקול מורים אבל יבזו דבריהם
 ולמלמדם לא יעו און אבל להזיקם מגמת
 פניהם הנה אלה רשעים שבי דוד אומר
 עליהם הלא משנאיך ד' אשנא ובתקוממך
 אתקוטט עכ"ל:

(ז) הרמב"ן במנין המלות מלכה ט"ז
 כי וז"ל שנלעונו להחיות גר וחושב
 להילו מרעתו שאם היה נעצב צנהר או
 נפל עליו הגל שנערה בכל כחיו צהללתו
 ואם

אז נשאר הסברה דלא מחללין בעצור
 נכרים דלא נערי שבתא, ואפי' אם נתיר
 משום איבה איסור הוא משום שגוי לא
 מלכה על מלכות שבת, [דישראל דמחלל
 שבת צנוטא, הוא מנער עכ"פ שבת
 צפרהסי] אבל ישראל שמחלל שבת
 צפרהסיא אסור לחלל בעצורו כי הוא
 מלכות על שבת ופורק על צרכים שלא
 נותר שבת ודו"ק, ועי' ציו"ד סי' קנ"ד
 ועי' במג"א סי' ש"ל לדין קראים דמותר
 דמינערא שבתא: L

(ג) הרמב"ם פ"א מה' מילה כי חיי
 כי וז"ל אין מלין אלא וולד שאין
 בו שום חולי שסכנת נפשות דוחה את
 הכל ואפשר למול לאחר זמן ואי אפשר
 להחזיר נפש אחד מישראל לעולם עכ"ל,
 ואדמ"ו הגאון בחת"ם סופר יו"ד סי'
 רמ"ה ביאר דדוקא אם אפשר למול אותו
 עכ"פ בזקנותו דכל מלכה נדחה רק כדי
 שיעשה אותה אח"כ כמו שבת בעצור
 שבתות הרבה ודלא כנב"י ח"ב סי' קס"ה,
 ולכאורה יפלא הא מחללין בעצור חי
 שעה ופי' הרמב"ם בפי' המשניות אפי'
 אם היה מרוץ שלא יוכל לחיות, רק דשתי
 החס אם ימות הוא נעשה חפשי ממלכות
 ואין ראוי לעבוד עוד בצל מערכות ד'
 ואוקמי' אחזקה אילו יהיה יקיים מלכות
 שבת, אבל לחלל שבת בעצור אדם שיחי'
 ולא ישמור שבת צוודאי אין מחללין מלכה
 אחת בעצור מלכה אחרת רק מילה בעצור
 מילה וצפרט שבת דחמור כנגד עשה
 אחרים דקל ועי' ר"ן יומא בשוחטין לחולה
 בשבת, אבל אין אחרים מחללין שבת כדי
 שישמור אחר לאו דנבילה או שיקיים עשה

(ח) הרמזים פו"ד מכלי חבל כי אי וז"ל מלוח עשה של דבריהם לצקר חונים ולנחם חבלים ולהוליא המת, ולהכניס הכלה, וללוות האורחים, ולהתעסק בכל צרכי הקבורה לשאת על הכחף ולילך לפניו ולספור ולחפור ולקבור, וכן לשמח הכלה והחתן ולסעודם בכל צרכיהם, ואלו הם גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור, אעפ"י שכל מלוח אלו מדבריהם, הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך, כל הדברים שאחה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אחה אותן לאחיד בחורה ובמלוח עכ"ל:

ואם כי חולה נתעסק ברפואתו, וכ"ש מאחינו ישראל או גר לזק שאנו מחוייבי לו בכל אלה יהוא זהם פיקוח נפש שדוחה שבת והוא אומר יתעלה וכי ימוך אחיד ומטה ידו עמך והחזקת זו גר וחושב וחי עמך, ומאמרם בתלמוד גר אחה מלווה עליו להחיותו ועכו"ם אין אחה מלווה עליו להחיותו ומלווה זו מנחה בעל הלכות החיה את האת, והרצ כלל אותה עם הלקחה במלוה קלי"ה מפסוק פתוח תפתח את ידך, והם שחיס מלוח באמת עכ"ל:

ש ע ר כ ב

אין לקבור מחלל שבת בפרהסיא שמת, בתוך שאר בני ישראל הכשרים שמתו. בבית הקברות קהל ד'.

רשע אלל לדיק וגל כמו שפי בקונטרס לקוברו אלל הנסקלן וגשרפין ורי שמעון סבר דאעפ"י שיש בעצירה זו שני אסורין כיון דלא מהייב אלא חדא אין קוברין אותו אלל רשעים גמורים עכ"ל — ובפסקי תרי פ"ג אות מ"ו וז"ל אין קוברין רשע אלל לדיק עכ"ל:

(ג) ירושלמי פי נגמר הדין וז"ל תניון שני קברות היו מחוקקין לב"ד אי לנסקלן וגשרפין ואי לנהרגין ולנחנקין הוא שדוד אמר אל תאסוף עם חטאים נפשי הנסקלן וגשרפין ועם אנשי דמים חיי הנהרגין והנחנקין עכ"ל ועיין ציפה מראה שדוד החפלה שלא יושלך בקבר רשעים ועו"ש:

(ד) מדרש רבה פי משפטי פי ל"א וז"ל ד"א נבבל להון איש רע עין זה עשו

(א) גמי יבמות דנ"ב ע"א עבר עבירה שיש זה שתי מיתות נידון בחמורה, שם בגמ' כי אחה רבין אמר ר' יוחנן מעלה אי עליו כאילו עשה צי ואינו חייב אלא אי מאי נפקא מינה לקוברו בין רשעים גמורים, כי רש"י וז"ל הא דאמר לעיל חייב עליה משום אשת אח ומשום אחות אשה לאו בשוגג לחייבו שתי חטאות אלא במזיד וליעשות רשע גמור ולקוברו בין רשעים גמורים, שהרשע נקבר אלל רשעים דתנן בסנהדרין (דף מ"ו) שתי קברות היו מחוקקים לב"ד אי לנהרגין ולנחנקין ואי לנסקלן ולגשרפין, והכא נמי אע"ג דהאי לאו מחייבי צ"ד הוא הוהיל ועבד תרתי קברין לי גבי נסקלן וגשרפין עכ"ל:

(ב) תרי ד"ה בין רשעי גמורי וז"ל פי אלל רשעי כמותו לפי שאין קוברין

ה. מצא עליונים מתים לא יאמר כבר מתו תחתונים אלא מפקח עליהם שמא עדיין הם חיים:

104-105-106

ו. עכו"ם שצרו על עיירות ישראל אם באו על עסק ממון אין מחללין עליהם את השבת באו על עסק נפשות (ח) ואפילו סתם יוצאים עליהם בכלי זיין ומחללין עליהם את השבת ובעיר הסמוכה לספר אפילו לא באו אלא על עסקי תבן וקש מחללין עליהם את השבת: הג"ה ופילו (ט) לא נאו עדיין אלא רוצים לנאות. (א"י):

ז. יש מי שאומר שבזמן הזה (י) אפילו באו על עסקי ממון מחללים (יא) שאם לא יניחנו ישראל לשלול ולבז ממנו יהרגנו והיו עסקי נפשות. (ומ"מ הכל לפי הענין) (פסקי מהרא"י סי' ק"א):

ח. הרואה ספינה שיש בה ישראל הממורפת בים וכן נהר שוטף (וכן) יחיד הנדרף מפני עכו"ם מצוה על כל אדם לחלל עליהם שבת כדי להצילם. (וע"ל סוף סימן ש"ו מי שרוצים לנאסו אס מחללין עליו שבת):

ט. כל היוצאים להציל (יב) חוזרים בכלי זינים למקומם: L

107-108

ש"ל. דיני יולדת בשבת. ובו י"א סעיפים:

א. יולדת היא כחולה שיש בו סכנה ומחללין עליה השבת לכל מה שצריכה קוראין לה (א) חכמה ממקום למקום ומיילדין

תוספת שבת

דקוראין לה חכמה ממקום למקום שאין בו איסורא אלא מדרבנן, וא"כ קמ"ל בהא דמחללין עליה את השבת, לומר דאפילו איסור דאורייתא מחללין וכו' ע"ש שהאר"י, והכריע מכח זה כאומרים דתחום דיי"ב מיל דאורייתא, ולדידי אין מזה הכרע, די"ל דהמקשה הכי פריך דכיון דתני מיילדין אותה משמע דאפילו אם הוא בענין שחייב משום עוקר דבר מגידולו כמ"ש"ל נמי שרי, וא"כ מחללין עליה לאתויי מאי וק"ל: אחר זמן רב שכתבתי זה, הראה לי חד צורבא מדרבנן בחידושי הרשב"א שהוכיח דהך מילדין מיירי מאיסורא דאורייתא, ודלא כפירש"י, דאל"כ מאי פריך מחללין את השבת לאתויי מאי, דהא מרישא לא שמעינן אלא דמחללין באיסורא דרבנן דהא תחומין דרבנן, ואפילו י"ב מיל, אע"כ דהך דמיילדין מיירי נמי באיסורא דאורייתא, וזה ממש כמ"ש ושמחתי שכיונתי לדעתו ת"ל, מיהו מה שדחה פירש"י אין בזה שום דיחוי לפמ"ש דהא רש"י קאי אהא דתני אין מיילדין את הבהמה כ"ט, ואהא פ"י דטעמא משום טירחא יתירה, והיינו משום דמשמע מסתמא דמיירי אפילו בכלו חדשיו שאין בזה משום עוקר דבר מגידולו כמ"ש בסק"ו, ולכך פירש"י דטעמא משום טירחא, אבל הך דמיילדין את האשה ודאי משמע נמי מסתמא דמיירי אפילו בלא כלו חדשיו דאיכא איסורא דאורייתא, דמ"מ שרי, וא"כ פריך שפיר מחללין את השבת לאתויי מאי וכמ"ש, וצ"ל דהרשב"א ס"ל דאי נימא דהך אין מיילדין את הבהמה כ"ט מיירי אפילו בכלו חדשיו, א"כ שפיר איכא למימר דהא דתני כסיפא אבל מיילדין את האשה בשבת מיירי דוקא בכלו חדשיו, דרובא דנשי וולד מעליא ילדן, ומסתמא איירי בהכי, אכן אי איירי בבהמה מאיסורא דאורייתא דוקא, אם כן ע"כ הא דתני כסיפא אבל

החיות בחוטם, דכתיב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו: (ח) ואפילו סתם. דספק נפשות להקל: (ט) ואפילו לא באו. ארישא נמי קאי וכ"כ באל"י זוטא בשם מי"ט: (י) אפילו באו על עסקי ממון וכו'. וכ"כ בתה"ד ומסיק דהכל לפי ראות העין והזמן למי שיתקרב לבית ישראל, ותן לחכם ויחכם עוד: (יא) שאם לא יניחנו יהרגנו. ומסתם אין אדם מעמיד עצמו על ממונו וחיישינן שמא יעמוד אחד מהם כנגדו ויהרגנו, אבל אם באו על אדם יחידי יניחנו ליקח ממונו ולא יחלל שבת בשביל ממונו עססי רמ"ח: כתב בשו"ת חות יאיר (סי' קפ"ג) שבוי שצוה לו אדונו לבשל לו בשבת או לעשות לו מדורה אפילו אי לא גזים כלל, אם מתחנן לו ואינו מתפייס ולא ישמע לקול תחנוניו, מותר לעשותו לו דשבוי כולהו איתנהו ביה, ומידי ספק נפשות לא נפקא, וכתב שכן הוכיח בקונטרס: (יב) חוזרים בכלי זיין. כדי שלא להכשילם לעתיד לבא שלא ירצו להציל (ו) עוד, וכתבו התוס' בדף מ"ד ע"ב דהא לא חשיב ליה בכיצה כהדי ג' דברים שהתירו סופן משום תחלתן, משום דמלתא דפשיטא הוא, והני ג' דברים צריכי כדאמר שם ע"כ. וכ"כ התוס' בר"ה דף כ"ד, וכבר כתבתי כסי' ש"א דדברי התו' אלו נתעלמו מהט"ז סי' ש"א ע"ש: L

ש"ל (א) חכמה ממקום למקום ומיילדין אותה. ישוב על קושית *בש"ס הקשה מכרי קתני מילדין התי"ט ודקדוק אותה וקוראין לה חכמה, מחללין את וישוב בדברי השבת לאתויי מאי, לאתויי אם היה הרשב"א צריכה לנר וכו', הקשה בתו"ט לדעת הסוכרים דגם תחומין דיי"ב מיל הוא רק מדרבנן, א"כ מאי פריך לאתויי מאי, דהא עד הנה לא שמעינן אלא הא

ציונים

(1) ע"י לקמן נפ"י ט"ז קע"י ג' דמעטס זה אין להמיר אלא איסורי דרבנן.